Punainen Risti

Materiaalisen tuen jakaminen - Koulutusmateriaali

Johdanto

- Materiaalinen apu voi olla esim. hygieniatarvikkeita, ruokaa, huopia, vaatteita
- Jakelu perustuu humanitaarisiin periaatteisiin, joista tärkeimpiä ovat puolueettomuus, neutraalius, ihmisten kunnioittaminen
- Apu on aina maksutonta avunsaajille
- Materiaalisen tuen jakaminen voi toteutua minkä tahansa laajamittaisen häiriötilanteen tai poikkeusolojen yhteydessä.

Riippumatta viranomaisten tai muiden organisaatioiden toimista, meidän on oltava valmiita auttamaan.

Suomessa jakelu tehdään kuitenkin yleensä yhteistyössä viranomaisten kanssa.

Avustustarvikkeiden jakelussa joudutaan aina mukautumaan vallitsevaan tilanteeseen

Siten ei ole vain yhtä oikeaa tapaa suorittaa jakelu.

Ville Palonen, SPR

Materiaalisen tuen jakamisen vaiheet

- Avuntarpeen määrittely
- Jakelun suunnittelu
- Jakelun toteutus turvallisesti
- Jakelusta tiedottaminen
- Raportointi

Punainen Risti

Avun tarpeen määrittely

Avun tarpeen määrittely

- **Välttämättömät prioriteetit**:
  - Varmista, että apu tulee tarpeeseen ja että kaikki avun tarvitsijaryhmät on huomioitu (lapset, erityisryhmät, kulttuuriset yms. huomiot)
  - Pohdi huolella, minkä tyyppistä apua annetaan
  - Huomioi vuodenajat, talvella tarvitaan erilaisia tavaroita kuin kesällä
- **Viranomaisyhteistyö**
  - Ole **aina** yhteydessä vastuuviranomaisiin (esim. sosiaalitoimi) avun tarpeen määrittelyssä

Punainen Risti

Avun tarpeen määrittely - aikataulu

Nopea arviointi, ensimmäiset 48h

- Karkea arvio avun tarpeesta, jotta avustustoiminta saadaan mahdollisimman nopeasti käyntiin.
- Paljonko avun tarvitsijoita on tullut, on arviolta tulossa, tarvitaanko yöpymistä, jne.
- Miten avun tarvitsijat ovat saavutettavissa, aikataulu.
- Perhekoot ja yksittäiset henkilöt.
- Tarpeen laatu, suoja, lämpö, juoma, ruoka jne.

Tarkka arviointi, ensimmäiset 7 päivää

- Mikäli tilanne on pitkäkestoinen, tarkempi arvio materiaalien tarpeesta.
- Ovatko avunsaajat jäämässä esim. hätämajoitukseen vai jatkavatko he matkaa.
- Terveyteen liittyvät tarpeet, erityistarpeet vanhukset jne., vaatetus, suoja, vesi, ruoka, markkina/palvelu-analyysi, perheyhteyksien palauttaminen, turvallinen ohjaus
- Kuinka moni avuntarvitsija on majoittumassa sukulaisille, ystäville, tms.

Avustusmateriaalit:
Esimerkkejä maailmalta ja hätämajoituksesta

Hygieniasetti

Pressu 2kpl / perhe

Huopa, synteettinen, 1.5X2m, keskilämpöinen

Perheteltta, geodesic 18.3m2

Makuualusta,
2 x 0.7 x 0,06m, 2kg

Keittöpakkaus, 5 hlö perhe, tyyppi "A"

Vesiastia, taitettava, 20L

Jätesäkki 200 L

Punainen Risti

Mahdollisia Suomessa jaettavia avustusmateriaaleja

Huopa, synteettinen, 1.5X2m, keskilämpöinen

Makuualusta,
2 x 0.7 x 0,06m, 2kg

SIM-kortteja

Leluja

Välipalaa tai ruokaa

Hygieniatuotteita

Vesipulloja

Vaatteita

Punainen Risti

Avustusmateriaalit - huomioitavaa

- Materiaalien tulee olla hyväkuntoisia ja tasalaatuista
  - erityinen haaste käytetyissä, lahjoituksina saaduissa tavaroissa
- Esimerkiksi huopien ja makuualustojen on hyvä olla mieluiten standardisoituja.

Punainen Risti

Jakelun suunnittelu

Jakelun suunnittelu

- **Koordinoi muiden toimijoiden kanssa mitä, milloin ja missä jaetaan.** Näin vältämme päällekkäisyyksiä jakeluissa
- **Aseta realistinen jakelutavoite** päivälle
- Pyri suorittamaan jakelu nopeasti ja tehokkaasti valoisaan aikaan
- Huomioi logistiset rajoitteet (esim. tavaroiden kuljetus, settien valmistelu
- Pyri jakamaan **kaikki avustustarvikkeet kerralla**
  - Vältä tilannetta, jossa avunsaajat joutuvat palaamaan jakelupisteelle hakemaan puuttuvia materiaaleja. Mieti vaihtoehtoisia tapoja puuttuvien tavaroiden jakeluun.
  - Autettavien on kyettävä itse kuljettamaan saamansa avustustarvikkeet (paino ja koko). Rekisteröinnissä voidaan huomioida vapaaehtoisten tuen tarve kuljetukseen.

Avunsaajien rekisteröinti ennen jakelua

- Mikäli tarpeellista ja mahdollista, suorita rekisteröinti ajoissa ennen jakelun aloittamista esim. tilapäismajoituksessa.
- Ratkaisuja on useita: yksilöllinen- / kotitaloustunniste, esim. liput, kännykkänumero, Kobo, QR-koodi, ranneke, jne.
- Vältä käyttämästä helposti kopioitavia (esim. paperisia) lomakkeita.
- Jos avunsaajat rekisteröidään vasta jakeluun saavuttaessa, huomioi, että rekisteröinti voi viedä paljon aikaa.
    - Rekisteröinti on aina hyvin tapauskohtaista. Joissain tilanteissa sitä ei tarvita, sillä avunsaajia ei rekisteröidä lainkaan vaan kaikki hakijat saavat apua. Joissain tilanteissa viranomainen on tehnyt rekisteröinnin.
- Käytä mahdollisimman yksinkertaista rekisteröintipohjaa.
- Tunnistautuminen jakelupisteellä on raportoinnin perusta. Jakelu on osa logistista kokonaisuutta ja rahoittajilla tulee olla mahdollisuus tietää, miten materiaalit on jaettu.

Jakelupiste

- Kaikille avunsaajille **neutraali, helposti saavutettava ja turvallinen**.
- Ikä-, sukupuoli- ja moninaisuusnäkökohdat tulee huomioida jakelupisteen suunnittelussa ja jakeluprosessissa
- Jos mahdollista, osallista avunsaajat toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen
- **Huomioi haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät**, esim. liikuntarajoitteiset, raskaana olevat, yksin tulevat vanhukset ja alaikäiset.
- Seksuaalista hyväksikäyttöä ja häirintää, petoksia sekä korruptiota kohtaan on nollatoleranssi.

Erilaisia jakelutapoja

- **”Shoppailu”**
  - Ihmiset kulkevat jakelupisteen läpi ja keräävät tarvittavat tarvikkeet säkkiin.
- **Valmispakettien tai -settien jako**
  - Avustusmateriaaleista tehdään etukäteen määrämuotoinen setti, minkä avunsaajat pieninä ryhminä noutavat linjastoa pitkin.
- **”Kioski” = noutopiste**
  - Hankalille ja hitaasti jaettaville tuotteille, esim. kengät, vaatteet. Ihmisille jaetaan etukäteen lipukkeet, joilla voi hakea x määrän tuotteita kioskista per henkilö tai perhe.
- **Suorajakelu kuorma-autoista**
  - Mahdollistaa jaot monissa eri pisteissä samana päivänä.
  - Suunnittele jakelu yhteistyössä logistiikan kanssa. Avustusmateriaalit lajitellaan valmiiksi siten, että jako on tehokasta.

Punainen Risti

Jakelupisteen olosuhteet

- **Henkilökunta**
  - **Riittävä määrä henkilöresurssia,** jotta toiminta on sujuvaa ja turvallista
  - Tiiminvetäjä, Rekisteröinti, Jakelu, Turvallisuusvastaava, Palautepiste, **Tulkki tai etätulkkaus** ja Logistiikka
- **Varusteet**
  - Pöytiä, tuoleja, **lippusiimaa tms. ihmismassojen ohjaukseen** sekä tarvittaessa opasteet
  - Mahdollisesti telttoja

Punainen Risti

Jakelupisteen suunnittelu

- Muodosta **selkeä jakelu- ja ihmisvirta.**
  - Erillinen sisäänkäynti, uloskäynti
  - **Vähintään yksi hätäuloskäynti ja** ensiapulaukut.
  - Odotusalue, joka on suojattu sääolosuhteilta (pakkanen, helle, sade)
  - Rekisteröintialue
  - Jakelualue (tarvittaessa eri jonot miehille ja naisille)
  - **Reklamaatiot käsittelevä piste** (erillisellä, luottamuksellisella alueella)
  - Vältä tilanteita, joissa avunsaajat joutuvat kulkemaan jakelupisteessä epäselviä reittejä.
- Läpikulku on usein nopein tapa suorittaa jako. Käytä tila hyväksi, esim. mutkittelevalla jonotuksella.

Punainen Risti

Esimerkki jakelupisteen pohjakuvasta

Jakelupiste on rajattu hallittu alue, jonne ei ulkopuolisilla ole pääsyä

1: Vesipiste, muut palvelut, info jne.

2: Odotustila

3: Rekisteröintialue

4: Erityistarpeiset, avustettavat

5: Jakelualue

6: Palautealue

7: Sisäänkäynti

8: Uloskäynti

Kulkusuunta

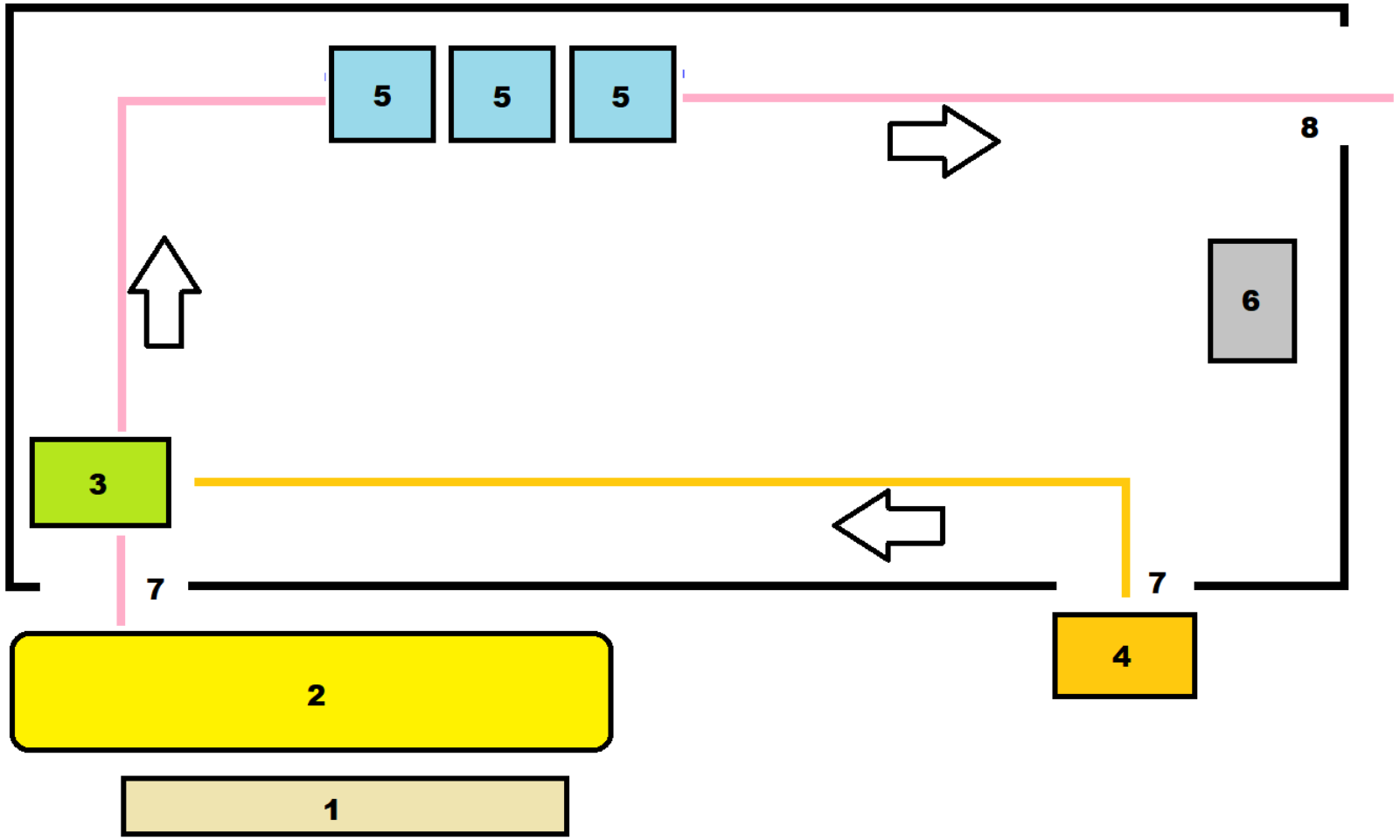

Lähde: WFP Logistics Cluster

Huom. Esimerkissä ei ole poistumisteitä jakelijoille (3, 5 ja 6 eivät ole niitä). Ne pitää ottaa huomioon jakelua suunnitellessa.

Punainen Risti

Jakelusuunnitelman luominen

- Arvioinneista muodostuu jakelusuunnitelma, joka pohjautuu
  - Avuntarvitsijoiden lukumäärään ja tavoitettavuuteen
  - Jakeluhenkilökunnan määrään ja osaamistasoon
  - Logistiikan kanssa yhdessä suunniteltuihin aikatauluihin
  - Ajoneuvokapasiteettiin
  - Jakelupisteen olosuhteisiin (voidaanko materiaalit ottaa suoraan jakelupisteeseen, tarvitaanko erillinen välivarasto)
  - Arviointi ja suunnitelma on päivitettävä säännöllisesti!

Jakelusta tiedottaminen

Jakelusta tiedottaminen

- Tunnista tarvearvioinnin aikana **avunsaajille sopivimmat keinot** vastaanottaa tietoa (esim. sosiaalinen media, radio, esitteet jne.)
- Kohderyhmälle pitää olla saatavilla tietoa heidän omalla kielellään
- Jakelun jälkeen avunsaajilla tulee olla mahdollisuus palautteen antamiseen
- Viesti **selkeästi avustuksen laatu ja määrä sekä apuun oikeuttavat kriteerit** (varsinkin, jos eri väestöryhmät ovat oikeutettuja eri apuun)
- Hyödynnä erilaisia viestintäkanavia

Punainen Risti

Jakelun viestintä

- **Ajankohta**
  - Jakelusta on viestittävä selkeästi kohdeväestölle ennen jakelua.
  - Tiedota avunsaajille jakelun päivämäärä ja aloitusajankohta **vasta kun avustustarvikkeet ovat saapuneet jakelupisteen varastoon**
- **Tekninen materiaali (esim. teltat)**
  - **Teknisen materiaalin jakelussa tulee mukana olla ohjeet,** ja henkilöstön olla käytettävissä jakelun aikana antamaan ohjeita ja vastaamaan kysymyksiin
  - Käytä opetusjulisteita jakelupaikoilla
- **Palaute**
  - Avunsaajilla tulee olla **mahdollisuus antaa palautetta**. Informoi heitä, kuinka he voivat ilmoittaa jakeluun liittyvistä huolenaiheistaan
  - Jakelusta tulee kerätä myös **seurantatietoja**, esim. moniko on saanut apua, onko apu koettu hyödylliseksi, jne. (***ei*** henkilötietoja)

Punainen Risti

Turvallisuus ja hyvät käytännöt

Turvallisuus: Jakelupaikan sijainti

- Suositeltavaa sopia **yhdessä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa**
- **Rauhallinen**, etäällä ruuhkaisista alueista, kuten toreista, kauppakeskuksista tai liikenteen solmukohdista
- Muista saavutettavuus, esim. julkinen liikenne

Bagladesh, Cox’s Bazar, jakelupiste pakolaisleirissä

Punainen Risti

Turvallisuus: Jakelutapahtuma

- **Avunsaajan kunnioitus**
  - **Älä koskaan lupaa ihmisille asioita tai aikatauluja, joita et pysty toteuttamaan!**
- **Suunnittele jakelutapahtuma huomioiden turvallisuus**
  - Toteuta tapahtuma siten, että se on **turvallinen kaikille** (häirintä, rasismi) ja on saavutettavissa avunsaajien statuksesta huolimatta.
  - WC ja vesilähteet avunsaajille, sekä erilliset vastaavat palvelut jakelutiimille (jos mahdollista)
  - Lukittava välivarasto (jos mahdollista jakelun kestäessä yli 1 päivän esim. merikontti)
  - **Jakeluautoille purkamista/lastaamista varten riittävä alue**
  - **Jos tilassa on vartijoita,** on heidät **koulutettava noudattamaan Punaisen Ristin periaatteita**. Joissain tilanteissa viranomaisen tai vartijan läsnäolo saattaa huolestuttaa avunsaajaa, mutta vapaaehtoisten turvallisuus on varmistettava.
- Huomioi mahdollisuus jakelun **tahalliseen häirintään**.

Punainen Risti

Varmista sujuva jakelu

- Varaa jakelupisteeseen **tarpeeksi henkilökuntaa** (myös heitä, jotka siirtävät avustusmateriaaleja varastosta jakelupöydille
- Varaa vapaaehtoisia **avustamaan erityisryhmiä,** liikuntarajoitteisia, vanhuksia jne. keräämään ja kulkemaan jakelupisteen lävitse. Alueella voi olla hyvä käyttää esim. kärryjä apuna.

Punainen Risti

Selkeä ohjeistus jakelupisteellä ja toiminta siellä

- **Tiedottaminen jakelun aikana**
  - Mahdollisuuksien mukaan keskustele avunsaajien kanssa heidän tarpeistaan, vältä ”tyrkyttämästä” tavaraa, jota he eivät tarvitse
  - Pyri pitämään **tilanne rauhallisena.** Ajantasainen ja selkeä informaatio on siihen tehokas keino
  - **Kerro, mitä jakelussa tapahtuu** tai viesti *kuvin, kyltein mihin heillä on oikeus ja paljonko materiaalia saavat mukaansa
  - Jakelu tapahtumana on hyvä tilaisuus **jakaa tietoa jonottaville ihmisille**
  - Pidä **jonon lopussa olevat ihmiset hyvin ajan tasalla**, jotta ei muodostu pelkoa, ettei jaettavaa riitä kaikille
  - Pyydä avunsaajia siirtymään eteenpäin jakelupisteen poistumistien välittömästä läheisyydestä.
  - Mikäli osa avunsaajista jää ilman jotakin tuotetta, kerro heille, milloin saavat ko. tuotteen tai keskustele, riittääkö heille korvaava tuote.
- **Opasteet**
  - *OCHA Humanitarian icons: https://www.unocha.org/story/iconography

Punainen Risti

Materiaalien hallinta ja turvallisuus

- Jaettavaa materiaalia on oltava **riittävästi**, parempi liikaa kuin että loppuu kesken
- **Välivarasto** (esim. kontit tms.) jakelupisteillä mahdollistaa joustavamman toiminnan sekä hyvin suunnitellun jakelutapahtuman
- **Suunnittele logistiikan kanssa** avustusmateriaalin virta ja mahdolliset palautukset sekä tilausrytmi
- **Huolehdi jätteiden hävityksestä** – logistiikkakeskus ei ota niitä vastaan

Punainen Risti

Turvallisuus: Ennakointi

- Vältä tilannetta, jossa avunsaajilla on suora näköyhteys avustustarvikevarastoon -> materiaali loppuu, ei riitä kaikille -> mielenosoitus tai mellakka
- **Luo ja sovi ennalta sovitut toimintamallit ja ohjeet vaaratilanteisiin. Miten ilmoitetaan tiimille vaaratilanteesta (esim. pilli), mihin poistutaan, kuka ajaa mitäkin autoa, jne.**

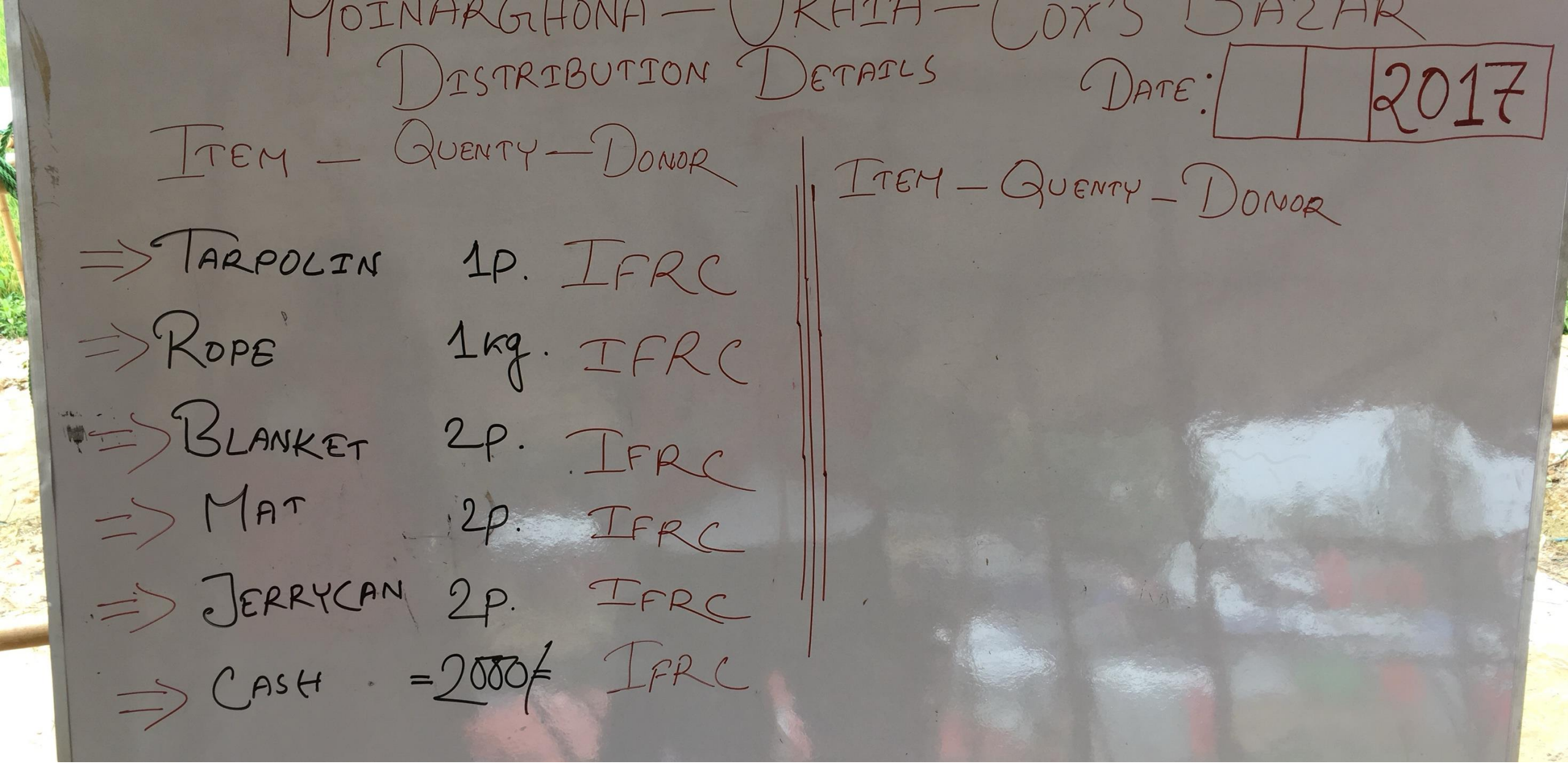

Cox's Bazar, jakelu leirissä

Punainen Risti

Jakeluharjoitus Vantaalla

Kuva: Mari Rautio

Kreikka, Thessaloníki, talvivarusteiden jako. Ei täydellinen jakelupiste, tuotteet sään armoilla.

Punainen Risti

Pohjois-Kreikka, pakolaisleiri, talvivarusteiden jakelu

Punainen Risti

Pohjois-Kreikka, pakolaisleiri, talvivarusteiden jakelu

Punainen Risti

Raportointi

Raportointi

- Raportointivelvollisuus riippuu rahoittajasta
- Tärkeimpänä yleensä: Mitä on jaettu ja kuinka montaa on autettu?

Punainen Risti

Arvioi tilannetta jatkuvasti uudelleen varmistaaksesi, ettei heikoimmassa asemassa olevia ole unohdettu.